

Індивідуальна освітня траєкторія в умовах війни: запитання і відповіді 📌

Колеги, спробуймо розібратися що таке:

- 📌 **індивідуальна освітня траєкторія (ІОТ);**
- 📌 **індивідуальний навчальний план (ІНП);**
- 📌 **індивідуальна програма розвитку (ІПР).**

Індивідуальна освітня траєкторія в класичному розумінні — це персональний шлях розвитку здібностей, особистісних якостей і психічних процесів учня. У її основі лежить дитиноцентризм.

Мета індивідуальної освітньої траєкторії — забезпечити максимально сприятливі умови для навчання й розвитку кожного учня.

Однак в умовах війни школи дедалі частіше застосовують індивідуальні освітні траєкторії для організації навчання учнів, які тимчасово проживають в інших місцевостях країни або за кордоном. Особливо це стосується регіонів, що постраждали від військових дій і звідки вимушено виїхало багато дітей. Реалізація індивідуальної освітньої траєкторії дає змогу школам забезпечити достатню гнучкість освітнього процесу без кардинальних змін у навантаженні вчителів. Розглянемо детальніше, що і як має робити школа, щоб забезпечити індивідуальну траєкторію розвитку учнів в сучасних реаліях.

Чому індивідуальна освітня траєкторія особливо актуальна під час війни?

В умовах війни мільйони українських школярів потребують індивідуального підходу, оскільки **не можуть відвідувати школу, іноді навіть у дистанційному режимі**. Причина — перебування учнів у різних країнах в умовах тимчасового прихистку. За кордоном або в різних регіонах України, вони потребують гнучких та індивідуальних підходів до навчання. Такі учні часто стикаються з новими мовами, культурними особливостями та емоційними труднощами, що вимагає від освітян особливої уваги та креативних рішень. Щоб забезпечити якісне навчання, необхідно розробляти індивідуальні освітні траєкторії, які б враховували різні потреби та темпи розвитку кожного учня.

Водночас стратегічно важливо забезпечити доступ до освіти всім школярам, налагодити якісний освітній процес. У такому контексті індивідуальна освітня траєкторія, що в умовах реформи розглядається як спосіб забезпечити рівний доступ до освіти, зараз набуває особливого значення.

Для кого реалізують індивідуальну освітню траєкторію?

Індивідуальну освітню траєкторію можна реалізовувати **для будь-якого школяра**. В ідеальному розумінні індивідуалізації потребує кожен учень, адже кожен розвивається по-своєму.

В умовах війни індивідуальна освітня траєкторія — це одне з оптимальних рішень для учнів, які перебувають за межами країни в умовах тимчасового прихистку, є внутрішньо переміщеними особами або не можуть відвідувати заняття через обстріли і небезпечну ситуацію в регіоні.

Індивідуальна освітня траєкторія реалізується і для дітей з особливими освітніми потребами (ООП), і для дітей, які навчаються за індивідуальною формою здобуття освіти.

Як виявити дітей, що потребують індивідуальної освітньої траєкторії

Найчастіше індивідуальну освітню траєкторію запроваджують за ініціативою батьків. Однак, виявити дітей, які потребують індивідуального підходу, можуть також педагоги під час діагностичних процедур або в процесі навчання. Особливо гострої потреби в індивідуалізації потребують учні, які зазнали значних освітніх втрат. Важливо розуміти, що відмова школи в організації індивідуальної освітньої траєкторії є неприпустимою,

оскільки кожна дитина має право на якісну освіту. Навіть за обмежених ресурсів школа зобов'язана шукати альтернативні шляхи підтримки учня, наприклад, залучати додаткових фахівців, співпрацювати з іншими закладами або використовувати дистанційні технології.

Коли запроваджувати індивідуальний підхід для учнів, які навчаються на очній формі?

Підставами, що спонукають застосовувати індивідуальний підхід, можуть бути підвищений інтерес і здібності учня до навчального предмета або, навпаки, погіршення результатів навчання, повільне опанування навчальної програми з різних причин: через пропуски, хворобу тощо. У сучасній ситуації, коли школи реалізують **дистанційне або змішане навчання**, а учні перебувають в різних умовах через військові дії, індивідуальні освітні траєкторії сприяють забезпеченню гнучкості навчання для окремих учнів.

Чи розробляти окремий документ для реалізації індивідуальної траєкторії розвитку?

Індивідуальну освітню траєкторію в закладі освіти можна реалізувати через **індивідуальний навчальний план (ІНП)** та, за потреби, **індивідуальну програму розвитку (ІПР)** — для учнів з ООП. Розробляти окремий документ, що визначає індивідуальну освітню траєкторію, не потрібно.

Для яких учнів розробляти індивідуальний навчальний план?

ІНП обов'язково слід розробляти для учнів, які перебувають на **інклюзивній формі навчання**. Для учнів, які навчаються за індивідуальною формою здобуття освіти, ІНП обов'язковий для таких форм навчання як **педагогічний патронаж та екстернат**. Для *сімейної (домашньої) форми* здобуття освіти ІНП розробляти **не обов'язково**.

Для учнів, які навчаються очно, але не відвідують заклади освіти через воєнні дії, або потребують індивідуального підходу, педагоги можуть розробляти ІНП, якщо вбачають у цьому потребу.

Яку інформацію містить індивідуальний навчальний план?

ІНП визначає **цілі й основні заходи**, які має відвідувати учень (консультації, контрольні точки) в контексті тем із навчальних предметів за навчальними програмами, а також терміни здачі контрольних точок і проходження оцінювання.

Для учнів, які перебувають на індивідуальній або очній формі здобуття освіти, але за індивідуальною освітньою траєкторією, в ІНП можуть збігатися дати й час консультацій і точок оцінювання. Це полегшує організацію педагогічного супроводу таких учнів.

ІНП для учнів з особливими освітніми потребами має містити цілі, **загальний обсяг навчального навантаження** та кількість годин на тиждень для вивчення навчального предмета, а також інформацію **про адаптацію чи модифікацію** змісту освітніх компонентів освітньої програми, послідовність, форму і темп їх засвоєння й очікувані результати навчання.

У яких випадках розробляти індивідуальну програму розвитку?

ІПР розробляють лише для учнів з ООП, які перебувають на **інклюзивній формі навчання**. Для внутрішньо переміщених осіб або в інших випадках розробляти її не потрібно.

З чого складається індивідуальна програма розвитку?

Індивідуальна програма розвитку (ІПР) для учня з ООП розробляється **щороку** на початку навчального року за формою, визначеною Порядком організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти (постанова КМУ від 15.09.2021 № 957) та на основі висновку інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ) та за участю команди супроводу та батьків дитини. ІПР є динамічним документом, який може коригуватися протягом

навчального року залежно від досягнень учня та змін в його розвитку. Цей документ є важливим інструментом для забезпечення інклюзивного навчання та створення умов для успішної адаптації дитини в освітньому середовищі, **що містить:**

- ✔ інформацію про індивідуальні особливості розвитку учня й рекомендації щодо організації освітнього процесу для нього;
- ✔ перелік навчальних предметів, що потребують адаптації чи модифікації;
- ✔ перелік додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять, яких потребує учень.

Як учителям реалізувати індивідуальні освітні траєкторії під час дистанційного та змішаного навчання?

Учні, які навчаються за індивідуальними освітніми траєкторіями й не мають змоги відвідувати школу, можуть долучатися до занять онлайн через Google Meet (Zoom) чи інший ресурс та/або використовувати для навчання електронну платформу. Водночас таким учням варто **давати додаткові ресурси та індивідуальні завдання**. Учителі можуть також організувати для дітей консультації за складеним заздалегідь розкладом. Для них використовувати час асинхронних занять, якщо у розкладі є чергування уроків із навчального предмета в синхронному та асинхронному режимі. Навчання за індивідуальними освітніми траєкторіями можливе також, якщо вчитель розробить та застосує на уроці диференційовані завдання.

Чи оплачується додатково робота вчителів, якщо вони реалізують індивідуальні освітні траєкторії?

За учнів на сімейній (домашній) та екстернатній формі навчання передбачено окрему оплату праці вчителів **за такі види робіт, як-от:**

- 📍 консультації — не більше 3 год на навчальний рік;
- 📍 оцінювання — дві точки на сімейній (домашній) формі та одна точка на екстернатній;
- 📍 перевірка письмових робіт.

Для учнів на педагогічному патронажі передбачено щотижневе проведення занять.

Для консультування можна також використовувати додаткові навчальні години навчальних планів (варіативну складову).

Як індивідуальні освітні траєкторії впливають на якість освіти в школі?

Наявність індивідуальних освітніх траєкторій у закладі освіти є індикатором якості освітнього процесу. Їх оцінюють під час інституційного аудиту, який проводить Державна служба якості освіти України. **Зокрема, під час аудиту оцінюють такі показники:** участь педагогічних працівників закладу освіти у формуванні та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії учнів (у разі потреби); створення закладом освіти умов для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії учнів.